EBERHARD KARLS
UNIVERSITÄT
TÜBINGEN

Faxian’s ‘journey through Ladakh’

or how (not) to do history or science

ཕ་ཧྲིན་“ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁན་”བེ་སྐོར་ལ་

ཡང་ན་འགའ་ཟུག་འ་རྒྱལ་རབས་ཡང་ཚན་རིགས་འི་རྟགས་ཅན་འཛོད་ཀློས་ཤ་མེན་ཅོག༎

Bettina Zeisler / རིག་འཛིན་ཨང་མོ་འཛར་མན་མ་

IALS 19, Choglamsar, 2019

1

ཚེ་ལོ་༣༩༩ཡང་ན་༤༠༠འི་ལོའི་འང་ཕ་ཤྲེན་ཟེར་ཀན་བེ་རྒྱ་ནག་འི་མི་ཆོས་འཛལ་བ་རྒྱ་གར་ལ་སྐྱོད་ཁན་ཅོག༎ འདི་ཟླུག་འབའ་ཅས་ལ་ཁའོ་མི་འགོ་མ་ཞིག་མེད་ཁའིན་ཅོག༎ ཨིན་ནང་ཁོང་འིས་ཚང་མ་བ་སང་འགོ་མ་འཛལ་ཁན་འི་སྐོར་ལ་འབྲི་སེ་ཨིན་ཁའིན་ཅོག༎ ཡུལ་འི་མིང་ཚང་མ་རྒྱ་ནག་འི་སྐད་འིའང་འབྲི་སེ་ཨིན་བ་ན། འགའ་ཡུལ་ཨིན་ཁན་པོ་སུའང་ཏན་ཏན་ཤེས་ཤ་མེན་ཅོག༎ ཕ་ཤྲེན་འི་ལམ་པོ་ལི་ཡུལ་ཡང་ན་ཀོ་ཐན་ཟེར་ཁན་འི་ཡུལ་ཚག་པ་ཏིག་ཟམ་ཏན་ཏན་ཨིན་ཅོག། དེ་རྗེང་ན་ཡུལ་འི་སྐོར་ལ་ཐེ་ཚོམས་མང་བོ་ཡོང་འེད་སོག༎ རྗེང་འཛུག་པི་ཀ་ཁོང་སིནྡྷུ་ཟེར་ཁན་འི་ཙངས་པོའ་ལྷེབ་ཁའིན་ཅོག༎ འདོ་འདུག་ས་པ་ཀི་སྟན་འིའང་ཡོད་ཁན་འི་ཨིན་དུས་ཟེར་ཁན་འི་ཙངས་པོ་ཨིན་ཅོག༎

In the year 399 or 400 CE, the Chinese monk Fah-Hian, modern simplified Pinyin: Faxian, began his pilgrimage from the then Chinese capital Changan to India and back, which took him about 15 years. He he was certainly not the first person to do so, but he is the first to have left us a report about his travels. The Chinese rendering of the place names is not unproblematic. One can follow Faxian with certainty up to Khotan and one can relocate him after some time along the Sindhu (i.e. Indus) river in present-day Pakistan. Where he exactly passed through in between is open to discussion.

འདི་ཕྱིའ་མི་ཁ་ཅིག་འི་སམ་ལོ་ནང་ཞིན། ཕ་ཤྱེན་ལ་དྭགས་ཡང་ན་འབལ་ཏི་ཡུལ་འིའང་ན་སྐར་དོ་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག། ཨིན་ནང་འདི་སམ་བ་འགོ་ལོག་ཙོགས་འི་ཕྱེ་ར་ཨིན་ཙོག། འདོ་ཙོགས་འགོ་མ་རང་འཛར་མན་པི་ཁས་པ་ཀླཔ་རོཐ་ཞུ་ཁན་པོས་ཆི་ལོ་༡༨༣༦འི་ལོ་འིའང་མོལ་ཁའིན་ཙོག། དེ་རྗེང་ན་ཆི་ལོ་༡༨༥༤འི་ལོ་འིའང་ཨ་ལེག་སནྫེར་ཀ་ནིང་ཧེམ་ཞུ་ཁན་པོས་ཨོ་ཙོགས་འི་ཕྱེ་ར་འབྲི་ཁའིན་ཙོག། དེ་རྗེང་ན་ཆི་ལོ་༡༨༨༦འི་ལོ་འིའང་ཡང་ཁས་པ་ཞིག་ལེཛ་ཞུ་ཁན་པོས་ཨོ་ཙོགས་འི་ཕྱེ་ར་འབྲི་ཁ་ཨིནཙོག། ཨིན་ནང་ཁོང་སུམ་ཀས་ཕ་ཤྱེན་འགའ་ན་འགའ་རུ་སྐྱོད་ཁན་པེ་སྐོར་ལ་ཏན་ཏན་མ་ལྟ་ཁའིན་ཙོག། དེ་མེན་པ། ལོ་ཁ་ཅིག་འི་སྔོན་ལ་ལོབ་ཊ་ཆེན་མོ་ན་ཡོང་ཁན་འི་ལ◌ྟུབ་ཁན་པོས་འདི་ཟུག་མོལ་འིན་འཊག: “ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ཕ་ཤྱེན་ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁན་པོ་ནི་ཐེ་ཚོམས་མ་ལུས་ཤུགས་འེ་ཏན་ཏན་འབའ་སེ་འབྲི་སེ་ཨིན་བ་ན། ང་ཅ་ཚང་མའ་འདུག་ས་འདི་སྤྱི་རེ་སྐོར་ལ་ཡང་ཞིག་རྟག་ཅན་འབའ་ཅས་འི་དུས་མེད་འེ་ཨིན་ཙོག”མོལ་འིན་ཊག།

According to a very common, but rather ill-founded claim, Faxian came through Ladakh or Skardu. This assumption was first put forward by Klaproth (1836) and further promoted by Cunningham (1854) and Legge (1886) without a detailed geographical mapping of the place names mentioned by Faxian. Nevertheless, an honourable professor from an equally honourable university recently defended the repetition of this claim by his Ladakhi student with the verdict that Cunningham had once and for all established the fact and that they had no time to re-open the case.

ངས་སམ་འེན་འཏག་འདུ་སླ་སྐྱོ་མོ་ཅན་འི་ཕྱེ་ར་ཨིན་ཅོག། ཁས་པ་ཨིན་ནའང་མན་ནའང་། ལྷབ་ཁན་པོ་ཨིན་ནའང་མན་ནའང་། ཅི་ཕྱེ་ར་ཡོད་ནའང་། འདི་སྐོར་ལ་སམ་བ་ཏང་ཅས་འི་དུས་ཕིང་བ་ཉན་གྲོས་ཤ་ཨིན་ཅོག། ཧག་ཅད་འི་ཕིའ་དུས་ཕིང་བ་མ་ཉན་ཞུ་ན། འགའ་ཟླུག་ཤིག་ཨིན་ཅོག? འདོ་འགལ་ཏེས་མི་ཞིག་འིས་ཉེ་རང་རྐུན་མ་ཨིན་ཟེར་ན། ཁོའ་ལན་ལོག་ཏང་བ་མི་ཉན་ཅས་འི་ཕྱེ་ར་ཅོགས་ཨིན་ཅོག། ཀ་ཉིང་ཧེམ་ཅིག་ཆ་ན་ནོར་འེ་ཨིན་ན། དེའ་ན་ཅི?

This is actually a very sad position for an academic or a lay person alike. It is like giving somebody a clean chit and not allowing further evidence into account. What if Cunningham was mistaken?

སྔོན་ལ་ཡང་ཆི་ལོ་༡༨༦༩འི་ལོའིའང་ཁས་པ་ཞིག་བླིལ་ཞུ་ཁན་པོས་ཡང་ཁོང་འི་རྗེས་ལ་ཆི་ལོ་༡༨༧༧འི་ལོའིའང་ཁས་པ་ཞིག་ཇླིལ་ཟེར་ཁན་པོས་ཕ་ཤྱེན་འི་ལམ་པེ་སྐོར་ལ་སོ་སོ་ཞིག་འབྲི་ཁའིན་ཅོག། ཡང་ཆི་ལོ་༡༨༩༦འི་ལོའིའང་ཁས་པ་ཞིག་ཀོའེར་ཟོན་ཞུ་ཁན་པོས་ ༺ ཁོང་རྣིང་བོ་ན་རྒྱ་གར་འི་འགྲོ་པོ་ཙུང་ཅེ་ཡང་ན་ཕླིཟ་རོཨི་ཞུགས་ཁའིན་ཅོག ༻ ཐེ་ཚོམས་ཕྱིན་ཏེ་སོལ་ཁའིན་ཅོག། ཁོང་ཚང་ཀས་ཕ་ཤྱེན་པ་མིར་ཟེར་ཁན་འི་རི་རྒྱུད་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་སོག་ཟེར་ཁའིན་ཅོག།

Already Beal (1869) followed by Giles (1877) maps the route differently. Curzon (1896) likewise questions the feasibility of a route through Ladakh. They think Faxian followed the route also known from other pilgrims, namely through the Tarim Basin and then through the Pamirs.

4

འདི་ཕྱེ་ར་ཉིས་ཀེའང་ཅི་རྗེན་བ་ཨིན་ཁན་པེ་ཕྱིའ་ཕྱང་པོ་མེད་འེ་ཨིན་ཚོག། ཅི་བ་ཞུ་ན། འབྲང་སེ་ཨེན་ཏེ་རི་མེད་ཁའིན་ཚོག། ཡང་ང་ ཨི་ཀ་ཡོད་པིན་ཟེར་ཁན་པེ་རྗོའིའང་འབྲི་ཁན་པོ་མེད་ཁའིན་ཚོག། འདེའ་ན་“ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ཕ་ཤྲེན་ལ་དྭགས་ལ་སྐྱོད་ཁན་པོ་ཟེ་ ཚོམས་མ་ལུས་ཤུགས་འེ་ཏན་ཏན་འབའ་སེ་འབྲི་སེ་ཨིན་པ་ན། ཅིའང་ཟེར་ཅས་པོ་མ་ལུས་འེ་ཨིན་ཚོག།” སུ་ཞིག་འ་ཟེར་བ་ཉན་ཅ་ འཏག་འ?

There is no hard proof for either position, such as an entry at a check post or in a guest house account. So could one really say Cunningham has settled the question? Lets take some time to re-open the case.

འདི་སྐྱོད་པ་ན། འདུག་ས་འགོ་མ་རང་ཕ་ཤེན་འགའ་ན་འགའ་རྡུ་སྐྱོད་ཁན་པེ་སྟོན་མེ་ཐྱེ་ར་ཕྱིའ་ལྟེན།། ཆེ་ལོ་རྒྱ་ཚག་རྩུར་རྒྱུའི་ལོའེའང་ སྐྱུར་ཁན་འི་ཐྱེ་ར་ཞི་འདུག།།

འགའ་ཕ་རིས་སོང་ཁན་འི་ཐྱེ་ར་

དུས་པོ་	འབྲི་ཁན་པོ་	ཅིས་བ་སེ་	འགའ་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁན་པོ་
༡༨༣༦	༡༽ ཨ་བེལ་ རེ་སྨི་ས་ / ༢༽ ཀླབ་རྟོབ་	ཁོང་འིས་སྐྱུར་ཁན་པོས་བ་སེ་	༡༽ ཁ་རྩལ་ཕ་རིས་ / ༢༽ ཀ་ར་ཀོ་རམ་ལ་རྒྱབ་སེ། ཤ་ཡོག་རྒྱུད་འེ། ཅང་ལ་རྒྱབ་སེ། ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་སྐར་དོ་ཚག་པ་
༡༨༥༨	ཀ་ཉིང་རྟེམ་	སམ་བ་དྷང་ཅས་པོས་བ་སེ་	ལ་དྭགས་ཕ་རིས་
༡༨༥༨	འབློལ་	ཁོང་འིས་སྐྱུར་ཁན་པོས་བ་སེ་	ཀ་ཤ་གར་ནང་པ་མིར་རི་རི་རྒྱུད་འི་ཕ་རིས་
༡༨༧༧	འཐློལ་	ཁོང་འིས་སྐྱུར་ཁན་པོས་བ་སེ་	ཀ་ཤ་གར་ནང་པ་མིར་རི་རི་རྒྱུད་འི་ཕ་རིས་
༡༨༧༧	ལེཛ་	ཁོང་འིས་སྐྱུར་ཁན་པོས་བ་སེ་	སེང་གེ་རྩངས་པོ་རྒྱུད་འེ་སྐར་དེ་ཕ་རིས་
༡༨༩༦	ལོའཀཱ་ཀོར་ཟེན་	རང་འིས་སབ་ཏའི་འཏེལ་ཤད་འཛོད་ཁན་པོས་བ་སེ་	པ་མིར་རི་རི་རྒྱུད་འི་ཕ་རིས་
༡༩༩༩	ཨའེ་ལན་	ཞན་མིས་འབྲི་ཁན་པོའ་རྟེན་འེ་	སྐར་དོ་ན་རོང་དེ་ཕ་རིས་
༢༠༡༦	སེན་	ཞན་མིས་འབྲི་ཁན་པོའ་རྟེན་འེ་	ཁོ་དྷན་ནས་དྷཤ་ཀུར་གླན་དང་འདའ་རིལ་འི་ཕ་རིས་ཡོར་གྲུན་ཚག་པ་

Let us start with the early suggestions for the route. We have four 19th century translations, one geographical report and Cunningham's statement.

Suggested routes

date	author	based on	suggested route
1836	1) Abel-Rémusat/ 2) Klaproth	primary source	1) from Khotan rather directly to Kashmir/ 2) via the Karakorum pass, following the Shayok (to Trangtse), crossing the Chang la, to reach Leh, and then Skardo
1854	Cunningham	2nd-hand musing	via Ladakh, possibly following Klaproth
1869	Beal	primary source	via southern Pamirs
1877	Giles	primary source	but relies completely on Beal
1886	Legge	primary source	but follows Klaproth
1896	Curzon	geography	via central or southern Pamirs
1999	Allen	secondary sources	via Skardo and the Rongdo gorge
2006	Sen	secondary sources	via Khotan and Tashkurgan to Dareil and Uḍḍiyāṇa

7

འདི་ཕྱེ་ར་ཚང་མ་ཟྡུར་ན། སྒྱུར་ཁན་པེ་ཕྱེ་ར་ཁག་ཆེའ་ཨིན་ཙོག།། སྒྱུར་ཁན་པེའང་ན་ཉིས་འིས་ཕ་ཤྲིན་པ་མིར་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག་ལོ།། ཉིས་འིས་ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་ཡང་ན་སྐར་དོའི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག་ལོ།། འདུ་འཏན་འཏ་སོང་སེ་ཨིན་ཙོག།། འདི་ཀ་ན་ཡང་ཅིག་འིས་ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག་ལོ།། ཡང་ཅིག་འིས་འདི་མི་ཞིད། ཁོང་པ་མིར་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག་ལོ།། དེའ་ན་ཡང་འཏན་འཏ་སོང་སེ་ཨིན་ཙོག།།

When we have to weigh these statements, the opinon of the primary translators should weigh most. If we take thus only the primary translators, two opt for the Pamir route, and two opt for a route through Baltistan or perhaps also Ladakh. The two others are similarly opposed, so that in the end, we have an equal number of voices for each option.

འདོ་སྐྱོད་པ་ན། ཕ་ཤྱེན་ལ་དྭགས་ལ་ཡོང་ཁན་པེ་སྐོར་ལ་ཟེ་ཚོམས་མ་ལུས་པ་རྒྱུས་ཏན་ཏན་ཡོད་སུའང་མ་ན་ཟེར་བ་ཉན་ཅ་མེན་ཅོག། འདང་དེ་རིང་འི་ཁས་པས་འབྲི་ཁན་འི་ཐྱེ་རའ་ལྟ་ན། ཚོགས་ཨིན་ཅོག། ཆི་ལོ་༡༩༩༩འི་ལོའ་ཚན་ལ་ཨ་ལེན་ཞུ་ཁན་པོས་ཕ་ཤྱེན་སྐར་དོ་ན་རོང་དོའི་ཕ་རེས་སྐྱོད་ཁའིན་ཅོག་ཟེར་འེ་འབྲི་སེ་འདུག། ཡང་ཆི་ལོ་༢༠༠༦འི་ལོའ་ཚན་ལ་སེན་ཞུ་ཁན་པོས་པ་མིར་འི་ཕ་རེས་སྐྱོད་ཁན་འི་ལམ་སྟན་ཁན་འི་སབ་བཏ་ཅོ་སེ་འདུག། ཡང་འཏན་འཏ་སོང་སེ་ཨིན་ཅོག། འདི་ཕིའ་ང་ཏང་རང་འིས་ང་ཏི་རང་འི་ལྟད་པ་ཀོལ་རྒོས་ཤ་ཨིན་ཅག། འགའ་ལམ་པོ་ན་ཕ་ཤྱེན་སྐྱོད་ཁན་པོ་ཏན་ཏན་རྒྱུས་ཐོབ་འ་ལ།།

One could not say that the question was ever settled in favour of Ladakh. Among the modern authors the situation is not that much different. Allen (1999) favours a route through Skardo, whereas Sen (2006) presents a route similar to Beal. Thus we are thrown back on ourselves, and we have to look whether there is some evidence for one or the other suggestion.

འགའ་ལམ་པོ་ན་སྐྱོད་ཁན་པོ་ཞུ་ན། ཕ་ཤྱེན་འི་ཞུགས་ས་རྡུག་གཞིག་པའ་རྟེན་འེ་ཨིན་ཅོག། དེ་ཞུགས་ས་ཕྱོ་ཀི་ཨེ་ཆ་ཡང་ན་ཅི་ཨེ་ཆ་ཟེར་ཁའིན་ཅོག། ཨིན་ནང་ཀི་ཨེ་ཆ་ཟེར་ཁན་པེ་ཡུལ་འགར་ཡོད་ཀ་ཨིན་ཅོག?

The respective suggestions rest on the one hand on the feasibility of the route, on the other, mainly on the interpretation of the 11th stage: Kie-cha (Beal), also spelled Chieh-ch'â (Giles) yielding simplified *pinyin* Jiecha.

ཕ་ཤྲེན་འི་ཞུགས་ས་

	ཆ་ཁན་འི་ཡུལ་	དུས་ཚམ་འགོར་ཁན་པོ་ན་ལམ་འགའ་ཟུག་ཨིན་ཁན་པོ་ཡང་ན་ནགས་ཅི་ཐོང་ཁན་པོ་	ལྷེབ་ཁན་འི་ཡུལ་
༡	ཆང་ཨན་		ལྱུང་
༢	ལྱུང་		
༣	ཁཻའན་ཀུའཻ་ཞུ་ཁན་འི་རྒྱལ་ལྷུའི་ཡུལ་འ་ཆར་པ་ཏང་ཁན་འི་དུས་ལ་ཞུགས་ཁའིན་ཚོག།		ཞང་ཡེ་
༤	ཞང་ཡེ་		ཏུན་ཧྭང་
༥	ཏུན་ཧྭང་	ཞག་མ་ཅུབ་བདུན་ཕེ་ཐང་ཕ་རིས་	ཤན་ཤན་
༦	ཤན་ཤན་	ཞག་མ་ཙོང་ཅང་ནུབ་ཚོགས་ལ་	ལྷུའི་
༧	ལྷུའི་	ལ◌ྷ་ཕ་ཅིག་ཞག་མ་གོ་	ལི་ཡུལ་
༨	ལི་ཡུལ་	ལ◌ྷ་བ་ཅིག་ཞག་མ་ཉི་ཤུ་ཙང་	ཅི་ཙུ་སྟགས་པོ་
༩	ཅི་ཙུ་སྟགས་པོ་	ཞག་མ་ཞི་ལྔོ་ཚོགས་ལ་	ཚོང་རི་ན་ཡུ་ཏྲ◌ུའི་
༡༠	ཡུ་ཏྲ◌ུའི་	ཞག་མ་ཉི་ཤུ་ཙང་རི་རྒྱུད་འིའང་	ཀི་ཨེ་ཆ་
༡༡	ཀི་ཨེ་ཆ་	ཟླ་བ་ཅིག་ནུབ་ཚོགས་ལ་ཚོང་རི་ཕ་རིས་ཙང་ཚོགས་འི་རྒྱ་གར་ཡང་ན་ཨཕ་གྷ་ནི་སྟན་ཚོགས་ལ་དུག་ཕྱིང་ཁན་འི་འབྲུག་ཡོད་ཚོག་	ཏོ་ལི་
༡༢	ཏོ་ལི་	ཞག་མ་ཙོང་ལྔོ་ནུབ་ཚོགས་ལ་སྣ་འཇོག་ཤས་འི་ལམ་སྒྱུད་འེ་འདེའི་སང་ཕྱིད་སྟོང་རྟུ་ (ཌུ་ཌི་) ཚམ་འིས་ཡོག་འ་སིན་ཏོ་ཙུ་ཟེར་ཁན་པེ་སྟངས་པེ་ཡོད་སོག་	ཨུ་རྒྱན་

Faxian's stages

1	starting point	travel time and type of road or difficulties	endpoint
2	Ch'ang-an		Lung [in eastern Gansu]
3	Lung		
4	staying the rainy season in prince Ch'ien-kuei's country		Chang-yeh [NW of Lanzhou, near the Great Wall]
5	Chang-yeh		Tun-hwang = Dunhuang
6	Tun-hwang	17 days through the desert	Shen-shen [=Lou-lan, near Lop Nor]
7	Shan-shan	15 days NW	country of Wu-i [near Kucha or Kara-shahr on the northern edge of the Tarim?]
8	Wu-i	1 month, 5 days SW	Yu-tien [Khotan]
9	Yu-tien	25 days	Tseu-ho = ?? [Yarkand river?]
10	Tseu-ho	4 days south	**T'sung-ling mountains = Onion Range = Pamirs-Karakoram-Hindukush** and the country of Yu-hwui = ??
11	Yu-hwui	25 days among 'hills'	Kie-cha = ?? **– in the middle of the Onion Range**
12	Kie-cha	**1 month westwards through the Onion Range; there are poisonous dragons**	towards 'North India' (i.e. Afghanistan and Pakistan) reaching T'o-li = ?? Thalpan, Thor ??
13	T'o-li	15 days SW 10,000ft above the Sin-tou (Indus).	Wu-chang = Uḍḍiyāna, i.e., Swāt in northern Pakistan

ཀི་ཨེ་ཆ་ཟེར་ཁན་འེ་ས་ཁྱད་པོ་རྒྱུག་གཞིག་པ་ཅི་ཨིན་ཅོག་འགའ་རྟུ་ཡོད་འེ་ཨིན་ཅོག་ཞུ་སེ། མི་ཚང་མའ་སམ་བ་སོ་སོ་སྐྱེ་ཁན་ ་ཅོག།། ཨ་བེལ་རེ་མུ་སས་ཀ་ཅུལ་ཨིན་ཅོག། ཟེར་འེ་སམ་ཁའིན་ཅོག།། ཨིན་ནང་ཀླཔ་རཐ་འེས་སྐར་དོ་ཨིན་ཅོག། ཟེར་འེ་སམ་ཁའིན་ཅོག།། འདོ་རྗེན་བ་ཨིན་པིན་ན། ཕ་ཤྱེན་ཀ་ར་ཀོ་རམ་འེ་ལ་རྒྱབ་གྲོས་ཁའིན་ཅོག།། འདེ་རྗེང་ན་ཤ་ཡོག་ཐུར་ལ་རྒྱུད་འེ། ཅང་ལ་ཡང་ན་འདོ་བ་སང་ཤར་ཚོགས་ཡོད་ཁན་འེ་ལའེག་རྒྱབ་གྲོས་ཁའིན་ཅོག _ ང་སམ་འ་རག། ཁབ་ལུ་ཚག་པ་རྟུད་འེ་ཤ་ཡོག་རྒྱུད་འེ་སྐྱོདས་པིན་ན་མང་བ་རིག་རྗེན་ཤེས་ཤས་འེ་ཕྱེ་ར་ཨིན་ཅོག།།

The place name Kie-cha of the 11th stage, has led to wild speculations. Abel-Rémusat had thought it to be Kashmir, while Klaproth opted for Iskardo/Skardo. This would have necessitated Faxian to cross the Karakoram, travel down the Shayok valley, crossing again over to Leh over the Chang la or even further east – or, what would make more sense, continuing travelling the lower Shayok valley to Khaplu in Baltistan.

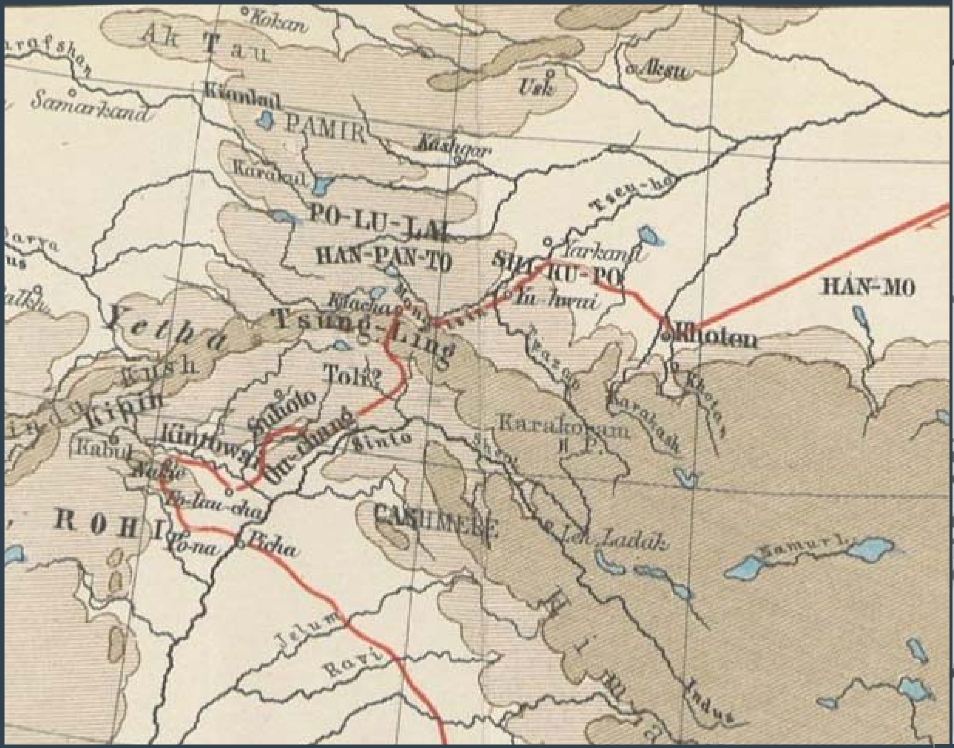

Map 4 Cutout of the map in Beal (1869)

Map 5 Cutout of the map in Legge (1886); red arrows for the route as suggested by Klapproth

རྒྱལ་རབས་འི་ཕྱི་ར་ཁ་ཅིག་འ་རྟེན་འེ་ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ཁོང་རང་འི་སམ་བ་ཏང་ཁའིན་ཅོག།། དེ་ཕིའ་ཁོང་རང་འི་ཕྱི་ར་ཚང་མ་རྒྱུས་པ་ཧོན་ཅས་ལ་ཡོས་ཤ་ཡོད།། ཡིན་ནང་ལ་དྭགས་འེ་སྐད་འིའང་ངས་འདི་ཕྱི་ར་ཕོ་ཅ་པིག་ཤིག་སྟུ་འིན།། ཁོས་འདི་ཅོགས་པོ:

Cunningham bases his reasoning in part on quasi-historical considerations, which are worth to be quoted in length.

ཕ་ཤྱེན་འིས་སོལ་ཁན་ནང་ཞིན་འདེ་ཡུལ་པོའ་རི་མང་པོ་ཡོད་སོག། ཡང་ནམ་ལ་སླ་ཏང་སོ་ཡོད་སོག། ནས་མེན་འེ་སྟོན་ཧོག་ཅིའང་སྐྱེའ་མེད་སོག།། ལ་དྭགས་ལ་ཚོཀས་འིན་ཅོག། ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་པོ།།

> But the other details, recorded by Fa-Hian, seem to place this identification beyond all doubt. The country was “mountainous, and so cold that no grain but corn ever ripened,” which is exactly the case with Ladák.

ཡང་ཕ་ཀྱེན་འིས་མོལ་ཁན་ནང་ཞིན་ཀི་ཨེ་ཆ་ལ་རྡོའི་བུམ་པ་རིན་ཅེན་ཡོད་ཁའིན་ཙོག།། འདོ་ཙོགས་འི་བུམ་པ་འདང་ལེའི་ཅང་ཚོགས་འི་འགོམ་པའ་ཡོད་ཁའིན་ཙོག། **དེ་བུམ་པ་ཕོ་རྒྱ་གར་ལ་ཡོད་ཁན་འི་བྷིལ་ས་ཟེར་ཁན་འི་ཡུལ་འ་ཐོབ་ཁན་འི་བུམ་པ་ནང་ཚོགས་ཨིན་ཙོག།** ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ལོ།། ཡང་ཕ་ཀྱེན་འིས་མོལ་ཁན་ནང་ཞིན་ཀི་ཨེ་ཆ་ལ་སངས་རྒྱུས་འི་སྐྲུ་སོ་ཅིག་ཡོད་ཁའིན་ཙོག།། འདོ་ཙོགས་འི་སྐྲུ་སོ་འདང་ལེའ་ཆོར་རྟེན་ཅིག་འེའདང་ཡོད་ཁའིན་ཙོག། ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ལོ།། འདུགས་དེ་ཆོར་རྟེན་ཞིགས་འེ་ཨིན་ཙོག། ཡང་སྐྲུ་སོ་ཨ་ལི་ཤེར་འིས་རྐུས་འེ་ཁེར་ཁན་འི་ཕྱེ་ར་ཡོད་སོག། ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ལོ།།

Kie-chha, moreover, possessed a stone vase of the same colour as Buddha's alms-dish, besides a tooth of Buddha. Now, one of these relics (the alms-dish) still exists in a temple to the north of Lé. It is a large earthenware vase, **similar in shape to the two largest steatite vases extracted from the Bhilsa Topes**. But Ladák also possessed a tooth of Buddha, which was formerly enshrined at Lé in a dung-ten, or solid mound of masonry similar to the Topes of Bhilsa and of Afghanistan. The dung-ten still exists, though ruinous; but the holy tooth is said to have been carried away by Ali Sher, of Balti, upwards of 200 years ago, when Ladák was invaded and plundered by the Musabnans of the west …

ཧྲིང་འཇུག་པེ་ཀ་ཀ་ནིང་ཧེམ་འི་སྤྱི་ར་ནང་ཞིན་གི་ཀྱེ་ཆ་ཟེར་ཁན་པེ་མིང་ནང་བོད་པེ་ཁ་པ་ཅན་ཟེར་ཁན་པེ་མིང་ཚོགས་ཡིན་ཚོག་ལོ། ཡང་ཁ་པ་ཅན་ཟེར་ཁན་པེ་ཡུལ་ལ་དྭགས་ཁོ་རང་ཡིན་ཚོག་ཟེར་འེ། བྲིས་ཁའིན་ཚོག།

> Lastly, the name of Kie-chha, and the designation of the people as "men of the snowy mountains," both point unmistakably to Ladák, which is still known as Kha-pa-chan, or Kha-chan, "abounding in snow," or Snow-land, and the people as Kha-pa-chan-pa, or Kha-chan-pa, "men of the snowy land." (Cunnningham 1884: 2–3).

འདི་སྤྱི་ར་ཚང་མ་མི་ཕྱིད་པ། ངས་རེ་རེ་འ་ལན་ལོག་ཏང་འིན།།

All these points can be argued against as follows:

༡༽ རྫུང་རྫུས་པ་ཡང་འདོ་ཙོགས་འི་རྫུང་ཙག་འཇིག་རྟེན་འགང་མེའང་མི་དུན་འིས་མང་པོ་སྤེལ་ཁའིན་ཙོག།། འདི་ཕིའ་མང་ཁེའ་རྫུས་མ་མེ་ནེ་མེན་ཙོག།། སངས་རྒྱས་འི་རྫུང་འང་ མང་པོ་སྤེལ་ཁའིན་ཙོག།། རྟེན་པེ་རྫུང་ཨིན་ནང། མི་ཁ་ཅིག་འིས་འདོ་ཡུལ་ཅིག་ན་ཡང་ཡུལ་ཅིག་འ་ཁྱུར་འེ་ཁེར་ཟིད་ཅེན་ཙོག།། ཡང་འདོ་ཙོགས་འི་བུམ་པ་ཡང་སྐུ་སོ་སྟོན་ལ་ཡུལ་སོ་སོའ་འབོར་འེ་ཡོད་པ་ན། འདོ་ཙོགས་འི་ཙ་ལག་ཁྱད་པ་ཅན་མེན་ཙོག།། འདི་ཕིའ་ལེའ་འདོ་ཙོགས་འི་རྫོའི་བུམ་པ་ནང་སྐུ་སོ་ཡོད་པེན་ན། འདོ་ནང་ཀི་ཨེ་ཆའ་ཡོད་ཁན་འི་རྫོའི་བུམ་པ་ནང་སྐུ་སོ་ཅིག་ཅིག་པོ་ཨིན་ཁན་འི་ཕིའ་དོན་དཀས་མེན་ཙོག།། ཐེ་ཙོམས་མང་པོ་ལུས་འེ་ཨིན་ཙོག།།

1.) Buddhist relics and quasi relics, such as the said vase certainly multiplied over the centuries, and in some cases they may have traveled from one place to another. The fact that similar vases have been found elsewhere points to the fact that such items are not very specific. Therefore, the presence of such relics in Leh by the 19th century or the 19th century memory of such relics unfortunately does not proof anything. At the very best it may suggest a certain likelihood for the identity of a place, which, however, could easily be ruled out by other evidence.

༢༽ ཁ་བ་ཅན་ཞུ་ན། འདི་པ་མིར་ཟེར་ཁན་འི་རི་རྒྱུད་ལ་འང་རྗེན་བེ་ཕྱེ་ར་ཨིན་ཚོག།། པ་མིར་འི་ནམ་ལ་ནང་སྐོན་ཏོག་ལ་དྭགས་ཡང་ན་ཧི་མ་ལ་ཡན་འི་ནམ་ལ་ནང་སྐོན་ཏོག་ཚོགས་ཨིན་ཅ་འདུག།། རྒྱ་ནག་འི་འཛལ་མི་ཧྭུ་ཨན་ཙང་འིས་པ་མིར་འི་སྐོར་ལ་འདི་ཚོགས་འབྲི་ཁའིན་ཚོག:

2.) The Pamirs certainly also deserve the designation ‘Snow Mountains’ and it can be assumed that the vegetation including the agricultural products in the higher regions are similar to that of the Himalayas in general and Ladakh more specifically. The Chinese pilgrim Xuanzang wrote:

པོ་མི་ལོ་འི་ ༼པ་མིར་འི༽ ཡུལ་པོ་ཤར་ཚོགས་ན་ནུབ་ཚོགས་ཚག་པ་ལི་ ༼རྒྱ་ནག་འི་"མིལས"༽ སྟོང་ཡང་ཙང་ ཚོགས་ན་ལྷོ་ཚོགས་ཙག་པ། ཞང་པོ་ཡིན་ན། ལི་རྒྱ། དོག་མོ་ཡིན་ན། ལི་རྩུ་མིན་འེ་མེད་སོག་ལོ།། **འདི་ཡུལ་པོ་ནི་ཁ་ མང་པོ་ཡོད་ཁན་འི་རིའི་བར་ལ་ཡོད་འེ་ཡིན་ཙོག**་ལོ།། འདི་ཕྱིའ་ནམ་ལ་**ཏང་མོ་ཡིན་ཙོག**་ཡང་རླུངས་པོ་དུས་རྒྱུད་ཡོང་ ཡིན་འདུག་འིན་ཡིན་ཙོག་ལོ།། སྤྱིད་ལ་ཡང་སྦྱར་ལ་ཁ་ཏང་ཡིན་ཡིན་ཙོག་ཡང་ལྷུངས་པོ་སྨ་ཞིན་ཏེ་ཡོང་ཡིན་ཡིན་ ཙོག་ལོ།། ས་ཀ་ཕ་ཙ་ཡང་ཕེ་མ་ནང་ཤག་མ་མང་པོ་ཡོད་འེ་ཡིན་ཙོག་ལོ།། **སའོན་ཏབ་ན། སྨིན་ཙ་མིན་ཙོག**་ལོ།། ལྗང་ མ་ཤུམ་བུ་འབུར་ཙེ་ཙུང་ཙེ་མིན་འེ་མེད་འེ་ཡིན་ཙོག་ལ།། ◌ོ མི་མེད་ཁན་འི་ཐང་སྟོང་མང་པོ་ཡོད་འེ་ཡིན་ཙོག་ལོ།།

[T]he valley of Po-mi-lo (Pamir) […] stretches 1000 li [Chinese 'miles'] or so east and west, and 100 li or so from north to south; in the narrowest part it is not more than 10 li. **It is situated among the snowy mountains**; on this account **the climate is cold**, and the winds blow constantly. The snow falls both in summer and spring-time. Night and day the wind rages violently. The soil is impregnated with salt and covered with quantities of gravel and sand. **The grain which is sown does not ripen**, shrubs and trees are rare ; there is but a succession of desert without any inhabitants (Beal 1884 II: 297, emphasis added).

༣༽ ཁ་ཅན། ཁ་བ་ཅན། ཡང་ན་ཁ་ཕ་ཅན་ཞུ་ན། འདི་མིང་པོ་ཚང་མ་བ་སང་འགོ་མ་ལ་དགུས་ལ་མ་ཀོལ་བ། བོད་ཁོ་རང་འ་ཀོལ་ཁན་འི་ཕྱེ་ར་ཡིན་ཁན་པ། ཀ་ཉིང་ཧེམ་འ་ཛེད་འེ་ཡིན་འདོ།། མང་ཁེ་འ་འདོ་བ་སང་སྔོན་ལ་“བད་ད”ཟེར་བ་ན། ཇེན་བེའང་“བོད་ཁ་ཕ་ཅན”ཡིན་ཅོག།། ཡང་འདི་ཕྱེ་ར་ཕོ་སླ་སྙིང་པ་མེན་ཅོག།། འོང་ཅན་སྣམ་པེ་དུས་འི་ཆི་ལོ་འགྱུ་ཚག་ཧྲུན་པེ་ལོ་ཧྲུན་ན་ཕོ་ལ་འགྱུ་ཚག་རྩུ་པེ་ལོ་ཧྲུན་ཆག་པ་རྡོ་རིང་ནང་ཏུན་ཏུཨང་འི་ཡིག་ཅེའང་མ་ན་ཐོབ་ཅ་མེན་ཅོག།། འདི་ཕྱེ་ར་ཕོ་མང་ཁེ་འ་ཆི་ལོ་འགྱུ་ཚག་ཅུག་ཤིག་པེ་ལོ་ཧྲུན་ན་ཕོ་ལ་ཀོལ་འེ་ཡིན་ཅོག།། ཕྱེར་ན། ཆི་ལོ་འགྱུ་ཚག་ཅུག་ཤིག་པེ་ལོ་ཧྲུན་འེའང་འབྲི་ཁན་པེ་ཀ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མེ་༼བཀའ་འཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ་འི་༽འང་ཀོལ་འེ་ཡིན་ཅོག།།

3.) As for the designation *kha(ba)can*, Cunningham apparently forgot that it first of all referred to Tibet and not to Ladakh, and secondly, that in most likelihood it is not a very old designation. The expression *kha.ba.can*, usually preceded by *bod*, hence ‘(Tibet) the Snowclad’ (not: *‘the Snowmountain’), is not found in the Old Tibetan inscriptions and documents of Dunhuang, but appears in various *phyidar* historical accounts from the 11th c. onwards, the earliest possibly being the 11th c. *Bkaḥ.chems Ka.khol.ma*, the ‘Testament from the Pillar’.

འདོ་མེན་འེ། ཆི་ལོ་ཞིབ་བརྒྱེ་ལོའེའང་ལ་དྭགས་ལ་སྤུས་འང་བོད་པེ་སྐེ་ར་མ་ཏང་ཁའིན་ཙོག།། འདི་དུས་ལ་བོད་པེ་ཙན་པོ་འདའ་རྒྱུང་འང་ཏག་པོ་མེད་ཁའིན་ཙོག་ཡང་ནུབ་ཆོགས་འི་ཡུལ་ཚང་མའ་ཁོང་དུན་འིས་ལྷང་འདའ་རྒྱུང་མ་ཚུལ་ཁའིན་ཙོག།། ལ་དྭགས་ཞང་ཞུང་འི་ལྷང་འི་ཡོག་འ་ཡོད་ཁའིན་ཙོག།།

One may further ask whether it is possible at all that around 400 CE the inhabitants of Ladakh and Baltistan, not yet being conquered by the Tibetan empire – which at that time also did not yet exist – already spoke Tibetan.

ཏིང་འཛུག་པེ་ཀ་ཀ་ནིང་ཏེམ་འིས་ཁོང་འི་སམ་བ་ཕ་ཤྱེན་འིས་སིནྡྷུ་རྒྱངས་པེ་སྐོར་ལ་འབྲི་ཁན་པོའ་རྟེན་འེ་ཨིན་ཙོག།།

Finally, Cunningham bases his reasoning also on Faxians description of his trail along the frightening Indus gorge.

ཕ་ཤྱེན་འིས་འདི་ཙོགས་འབྲི་སེ་མོལ་ཁ་ཨིན་ཙོག།།

Faxian writes about the Indus river:

ཚོང་རིའི་ཕེད་ལ་རྒྱུད་འེ། ལྷོ་ནུབ་ཕྱོགས་ལ་ལྟ་སེ་ཁོང་རྡུན་ཞག་མ་ཅོ་ང་འཇུལ་འེ་སོང་ལོ།། ལམ་པོ་ཀགས་པོ་ནང་ངལ་ཅུག་ཅས་ཡོད་པིན་ལོ།། ལམ་ཕྲང་ཧྱུང་ས་ནང་འབྲུག་ཟངས་འིས་བ་སེ་ཡང་ཡང་ཆད་འེ་ཨིན་ཅོག་ལོ།། འདི་རི་ཕྲོ་འབྲུག་འི་ཕྱིག་པ་ཅོགས་ཨིན་ཅོག་ལོ།། འདི་ཕྱིངས་པེ་ཐོ་ལད་པག་ཆེར་སྟོང་ཉི་ཤུ་ཙམ་ཨིན་ཅོག་ལོ།། ཟུར་ན་སྦུར་ལ་ལྟ་ན། འགོམ་འཁོར་ཡོང་ཅེན།

འདེའ་ན་འཇུལ་ན། ཀང་པ་མ་ཁད་འེ། འཇེད་འེ། ཉེ་རང་ཁེར་ཅེན་ལོ།། རིའི་ཐིལ་འ་སིནྡྷུ་ཟེར་ཁན་འི་ཕྱངས་པོ་ཡོད་འེ་ཨིན་ཅོག་ལོ།། ལོ་མང་པེ་སྔོན་ལ་མི་རྡུན་འིས་ལམ་ཕིང་ཅས་ལ་ཀད་པ་ཅད་འེ། ཡང་ཐུར་ལ་ཆ་ཅས་འི་ཕྱིའ་འབྲུག་འིའང་ཐེམ་སྐྲ་ཅད་འེ། ཐེམ་སྐྲ་རྡུན་འགྱ་ཅོ་ཁའིན་ཅོག་ལོ།། འདི་ཚང་མ་ན་ཐར་འེ་རྟིང་ན་ཕྱངས་པེ་ཕར་ཁེ་ཀ་ཆ་ཅས་ལ་རྟུག་ཟམ་ཡོད་འེ་ཨིན་ཅོག་ལོ།། ཚུར་ཁ་ན་ཕར་ཁ་ཚོག་པ་འགོམ་པ་རྒྱད་ཅུ་ཨིན་ཅོག་ལོ།།

Keeping along the incline of the Tsung Ling Mountains, in a south-westerly direction, they travelled onwards for fifteen days. The road is difficult and fatiguing. Steep crags and precipices constantly intercept the way. These mountains are like walls of rock, standing up 10,000 ft. [or cubit?] in height. On looking over the edge the sight becomes confused, and then, on advancing, the foot loses its hold and you are lost. At the base there is a stream called the Sin-to (Indus). Men of old days have cut away the cliff so as to make a passage, and have carved out against the rock steps for descent, amounting altogether to 700 in number. Having passed these, there is, suspended across the river, a bridge of ropes, by which travellers pass over it. From one side of the river to the other is eighty paces [ca. 50-60m] (Beal 1869: 21, emphasis added).

ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་འདི་ཕྱེ་ར་ཕོ་སྐར་དོའི་ཡོག་འ་ཡོད་ཁན་འི་རོང་དོའི་རོང་འི་སྐོར་ལ་ཨིན་ཁན་སམ་སེ། འདི་ཙོགས་འབྲི་སེ་འདུག:

> སྐར་དོ་ནི་རོང་དོ་ཚོག་པ་ཡང་རོང་དོ་ནི་མག་པུ་ཨི་ཤང་རོང་མིལས་རྒྱ་བ་སང་མང་འ་རིག། སེང་གེ་རྩངས་པོ་རིའི་བར་ལ་རོང་མིན་འཕ་མིན་འཕ་ཏག་པེ་འང་རྒྱུག་ཨིན་ཨིན་ཙོག།། རོང་དོ་ཞུ་ན། རྫང་ཟ་མང་པོ་ཡོད་ཁན་འི་ཡུལ་ཨིན་ཙོག།། … ས་ཁྱད་ཉིས་འི་བར་ལ་ཀད་པེ་བར་ལ་སྨུན་དིག་པེ་རོང་འི་འང་རྩངས་པེ་ཆུ་རྙོན་ནི་མ་ཆུན་ཁན་འི་རྡུད་ཏག་པོ་ཙོགས་ལ་རྒྱུག་སེ། ལྷངས་པ་ནང་ཆུ་སྦྲུའ་མང་པོ་བིང་ཟུག་ཨིན་ཨིན་ཙོག།། འདོ་སྨྱ་འཛེགས་ཤས་ཨིན་ཙོག་ལ།། ◌ོ ཨིན་ནང་འདི་འཛེགས་ཤས་འི་ཡང་ཆ་ས་མེད་ཁན་འི་ཡུལ་པེ་འང་མི་ཏག་པོ་ངུན་འིས་ལམ་ཀག་ཁན་འི་འཛུང་ཕྲ་ཏུལ་བཞིན་ཙོག་ཡོ།། འདི་འཛེགས་ཤས་འི་འབྲུག་ཟངས་ལ་རྒྱུད་པེ་ལྷུག་ཟམ་ཏང་སེ་ཡང་འབྲུག་སྦྲ་མེ་བར་ལ་ཙི་སྐྲ་ཏང་སེ། ཚོག་ཟངས་ཁོལ་ཁན་འི་ལྟག་འ་ལམ་ཁྱེར་ཁྱོ་རེ་ཙོ་བཞིན་ཙོག་ཡོ།།

Cunningham now associates this with the Rondu gorge below Skardu:

> From Skardo to Rongdo, and from Rongdo to Makpou-i-shang-rong, for upwards of 100 miles, the Indus sweeps sullen and dark through a mighty gorge in the mountains, which, for wild sublimity, is perhaps unequalled. Rongdo means the country of defiles … Between these points the Indus raves from side to side of the gloomy chasm foaming and chafing with ungovernable fury. Yet even in these inaccessible places has daring and ingenious man triumphed over opposing Nature. The yawning abyss is spanned by frail rope bridges and the narrow ledges of rock are connected by ladders to form a giddy pathway overhanging the seething caldron below (Cunningham 1854: 89).

23

ཨཨེ་ལན་འིས་འདོ་ནང་ཟླ་ནེ། འདི་ཙོགས་འབྲི་སེ་འདུག: “ཕ༹་ཞྱེན་འིས་འདེ་སྐར་དོ་ན་ཤང་ལུས་ཚག་པ་མིལས་རྒྱ་ཡོད་ཁན་འི་རོང་དོའི་རོང་འི་སྐོར་ལ་ཞིབ་སལ་འི་ཤད་པ་དངས་འེ་ཡིན་ཙོག”ལོ།།

Allen (1999: 191) concurs: “Faxian provides a vivid description of the passage of the 100-mile Rongdo gorge between Skardu and Shanglus.”

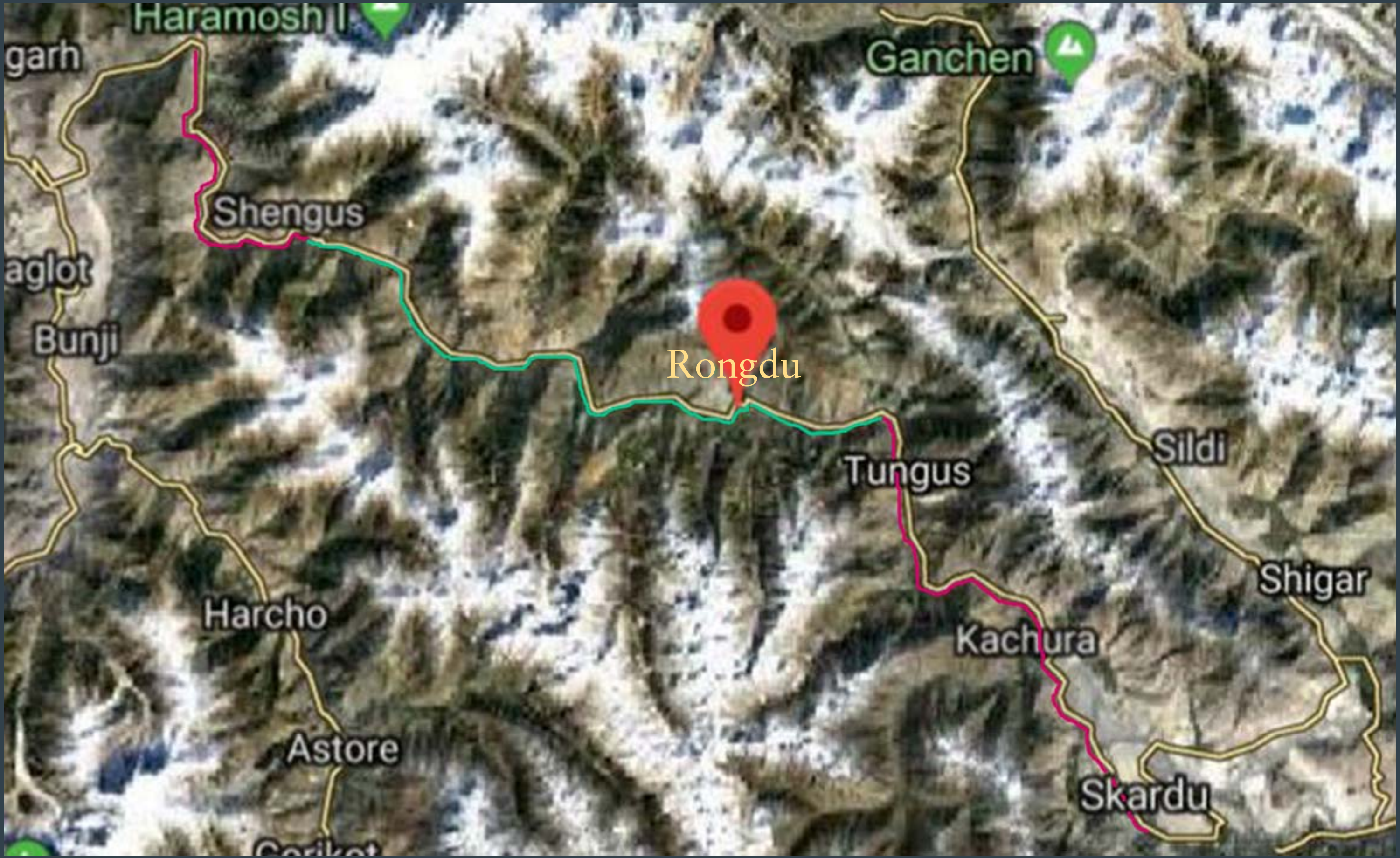

Map 3 Baltistan highway S-1 along the Indus River: Skardo to Shengus

ཐོམ་སོན་ཞུ་ཁན་འི་མིས་རོང་དོའི་རོང་འི་སྐོར་ལ་འདི་ཚོགས་འབྲི་ཁ་ཤིན་ཅོག:

> ལྟེབ་ལྟེབ་འི་ལམ་ཉུང་ཙེ་མེན་འེ་ཐོབ་ཙ་མེན་ཅོག།། མང་ཁེ་འ་ལམ་དུས་རྒྱུན་ཡང་འགེན་ལ་འཛོག་ཅེ་ཡང་ཐུར་ལ་འབབ་ཅེ་ཡོང་ཅེན་ཅོག།། འབར་འབར་ལ་ཕྱོཏ་རྒྱ་ཁ་ཅིག། འབར་འབར་ལ་ཕྱོཏ་སྟོང་ཁ་ཅིག་འཛོག་ཀྲོས་ཤེན་ཅོག། ལམ་ཐོབ་ཙས་འི་ཕྱིའ།། **ཤིས་ཀར་དོན་རོང་དོ་ཚག་པ་ཆོར་རྒྱུད་ཡང་ན་ཆོར་རྡུ་ཨི་སྐ་ནང་ཉམ་པོ་འགྱེན་ལ་ཡང་ན་ཐུར་ལ་ཆ་ཀྲོས་ཤེན་ཅོག།** ཡང་ན་འབྲུག་ཟངས་འི་ལྟག་འ་རྡུང་མ་འཐོར་འེ་ཤིན་ཅོག།། འདི་ཕྱིའ་དེ་ལམ་པོའ་རྟ། འབྲུང་བྲུ། ཡག། འདི་ཅོགས་འི་སེམ་ཅེན་འདྲུལ་བ་ཉན་ཙ་མེན་ཅོག། ཡང་མི་དྲུན་རྒྱུན་ལ་མེན་འེ་དེ་ལམ་པོའ་ཆའ་མེད་སོག་པོ།།

Thomson (1847, cited after Schuh, internet encyclopedia) writes about the gorge:

> It is but seldom that the stony bed of the river or the alluvial platforms overhanging it, afford a level road for a few hundred yards at a time. In general the path continually ascends and descends over each successive ridge; the elevation to which it is required to ascend to find a practicable passage, varying from a few hundred or several thousand feet above the bottom of the valley. **In at least eight or ten places between Iskardo and Rondu, the path ascends or descends by mean of ladders placed against the face of a perpendicular wall of rock,** or crosses fissures in the cliffs by planks laid horizontal over them. This road is therefore quite impractica-ble for beasts of burden or horses, and is never used except in winter, when no other route is open to the traveller (emphasis added).

འདི་ཕིའ་བལ་ཏི་ཡུལ་ཚང་མ་བ་སང་རོང་དོ་ཆ་ས་མེད་ཁན་ཨིན་ཅོག། ཟེར་འེ་ཕྲོ་ཕེ་སོར་ཤུས་འབྲི་སེ་འདུག།། འདོ་སྐྱོད་པ་ན། ང་སམ་འ་རག: ཅི་ཕྱིའ་རྒྱ་ནག་འི་འཛལ་མི་སྤྱུའང་རོང་དོ་རྒྱུད་འེ་ཆ་ཁའིན་ཅོག།། ཡང་རོང་དོའི་རོང་ཉིག་ཟམ་འཇིགས་ཤས་ནང་དད་ཅན་ཨིན་ནང། འདོ་སིནྡྷུ་རྒྱངས་པེ་རོང་ངུན་བ་སང་འཇིགས་ཤས་ནང་དད་ཅན་མེན་ཅོག།། ཐོམ་སོན་འི་ཕྱེ་ར་ནང་ཞིན་རོང་དོའི་རོང་འཉིསྐ་རྒྱད་བཅུ་ཡོད་ནང། ཕ་ཤྱེན་འི་སྤྱང་ཁན་པོ་ནང་ཞིན་འདོ་ཅོགས་འི་ཉིསྐ་ཡང་ན་ཐེམ་སྐ་རྟུན་འགྱུ་ཡོད་ཁའིན་ཅོག!

Schuh thus concludes that Rongdo was the least accessible area in Baltistan. One may thus wonder why any Chinese pilgrim should have passed through, especially as the route was not a shortcut. Furthermore, while the Rongdo gorge might be quite impressive, it is certainly not the most impressive gorge the Indus passes through. While Thomson mentions eight or ten ascends by ladders, Faxian mentions 700 of such steps cut into the rock!

འདོ་བ་སང་ཁག་ཅན་འི་ཕྱེ་ར་འདུ་ཡིན་ཙོག: འགའ་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་སྐྱོད་ཅས་འི་ཕྱེ་ར་མ་ན་ཐུན་བ་མེད་སོག།། ཕ་ཤྱེན་འི་སྲུང་ཁན་པོ་ནང་ཞིན་ཁོང་སིནྡྷུ་རྫངས་པོ་རྒྱུད་འི་ལྷོ་ནུབ་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་སྐྱོད་ཁའིན་ཙོག།། ཡིན་ནང་སེང་གེ་རྫངས་པོ་སྐར་དོ་ན་རོང་དོ་ཚག་པ་ཅང་ཅང་ནུབ་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་རྒྱུག་སེ་ཡིན། ཡང་རོང་དོ་ན་ཤན་ལུས་ཚག་པ་ནུབ་ཅང་ནུབ་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་རྒྱུག་སེ་ཡིན་ཙོག། འདེ་ཏིང་ན་ཅང་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་རྒྱུག་སེ་ཡིན་ཙོག། ཧ་ར་མོ་ཤ་རིའ་ལྷེབ་སེ། ཏིང་འཛུག་པི་ཀ་ལྷོ་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་རྒྱུག་སེ་ཡིན་ཙོག།།

What is more important, is that while Faxian speaks of a south-westerly direction, the Indus river between Skardu and Mendi bridge (near Rongdo) flows mostly in a north or north-northwest direction (red), between Rongdo and Shanlus it flows almost straight west-northwest (green), after Shanglus it turns again towards the north (red) until reaching the Haramosh mountain, where it finally turns towards the south.

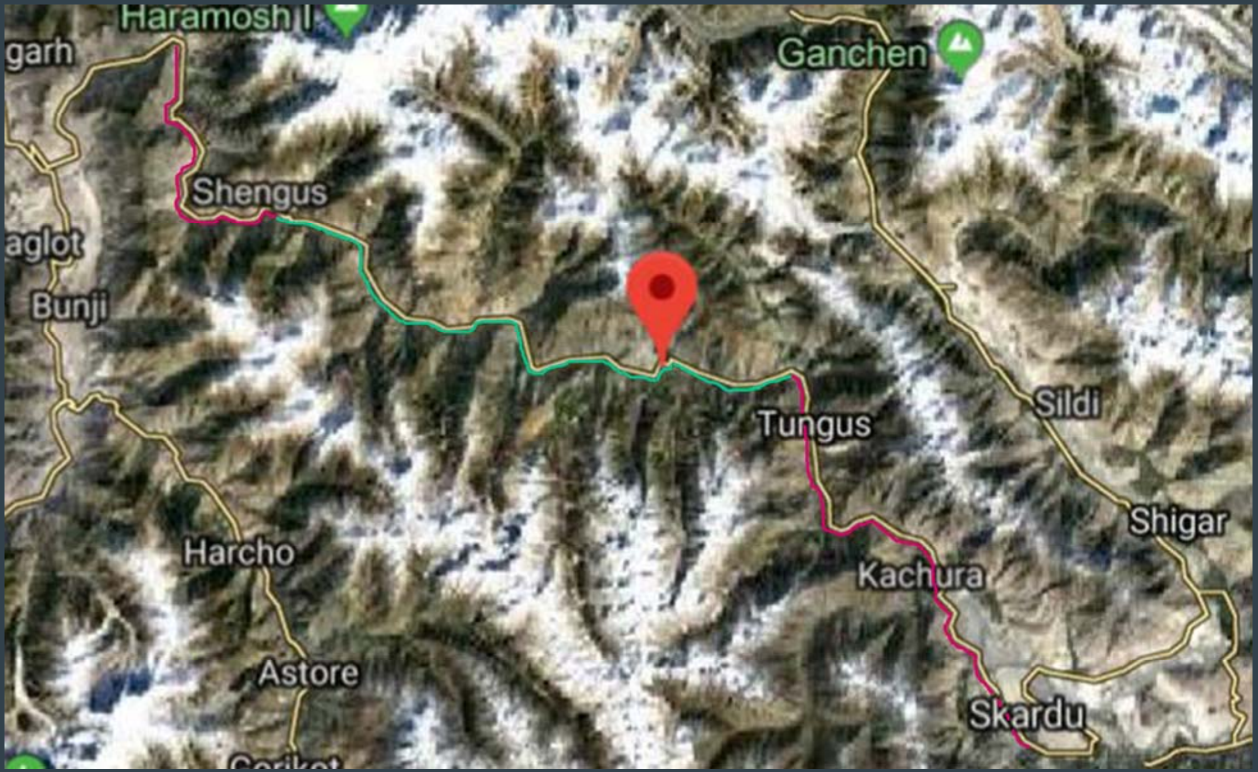

ཡང་ཀླུཔ་རོཐ། ཀ་ཉིང་ཧྲེམ་ནང། ཨཨེ་ལན་ཚང་ཀའ་འདུམ་ཤེས་ཁའིན་ཙོག: སྙིང་པེ་རྒྱ་གར་འི་ཕི་པེ་ནང་ནང་པེ་སབ་ཏའི་འཇེལ་
ཤད་ནང་ཞིན་ཡང་སྐྱག་ཟིག་ནང་ཨ་རབ་འི་སབ་ཏའི་འཇེལ་ཤད་ནང་ཞིན་སིནྡྷུ་ཕྱངས་པོ་མེ་རུ་ཡང་ན་སུ་མེ་རུ་ཟེར་ཁན་འི་རིའི་ལྷོ་
ཚོགས་ན་རྒྱུག་སེ་ཨིན་ཁའིན་ཙོག།། མེ་རུ་ནང་པ་མི་རི་རི་རྒྱུད་ཚོགས་ཨིན་ཙོག།། དེ་སབ་ཏའི་འཇེལ་ཤད་དྲུན་ནང་ཞིན་སིནྡྷུ་འི་ཙུང་
ཁྱུངས་འགིལ་འགིད་འི་ཕྱངས་པོ་ཨིན་ཁའིན་ཙོག།། འདང་འདེ་རིང་འི་ཤེས་ཁན་འི་ཙུང་ཁྱུངས་འདེ་དུས་ལ་མི་དྲུན་འ་ཡང་ན་མ་ཤེས་
ཁའིན་ཙོག། ཡང་ན་འགིལ་འགིད་འི་ཕྱངས་པོ་བ་སང་ཚུཙུ་དྲུན་ཡོད་པ་ན། ཁག་ཙན་མ་ཕྱིའ་ཨིན་ཁའིན་ཙོག།།

What the proponents of the Ladakh route also overlook is the fact that in the ancient geography of Buddhist and Purāṇic sources alike, and even in the Perso-Arabic sources, the Sindhu or Indus flows from the south of Mt Meru (or the greater Pamir region), and its upper course is actually identical with the Gilgit river. The ‘real’ upper course of the Indus river, according to modern standards, was either unknown or considered to be rather negligible.

སིནྡྷུའི་སྟོད་ལུང་༼"Upper Indus Valley"༽ཟེར་ཁན་འི་ཡུལ་འི་མིང་འདང་འདེ་རིང་འང་པ་ཀི་སྟན་འེའང་ཡོད་ཁན་འི་ཡུལ་འ་མིང་ཏག་སེ་ཨིན་ཚོག། **འདེ་ཡུལ་པོ་འ་རྡོ་རི་མོ་སླ་རྗེ་མོ། ཡང་རྡོའི་ཨིག་ཙ་དང་ཙན། ཡང་སེར་འི་ཀིར་མོ་ཐོབ་ས་མང་པོ་ཡོད་འེ་ཨིན་ཚོག། འདོ་ངུན་ཀླུཔ་རོམ། ཀ་ཉིང་ཧེམ་ནང། ཨཨེ་ལན་ཚང་ཀའ་རྫེད་ཁའིན་ཚོག་ཡང་ན་མ་ཞེས་ཁའིན་ཚོག།**

None of the proponents of the Ladakh route seem to have taken into account that **the designation of the "Upper Indus Valley"**, for a historical site full of the most beautiful rock carvings, inscriptions, and coin hords, a designation common even in present-day historical sources, actually **refers to the middle course of the Indus in Pakistan from to the confluence with the Gilgit river onwards or even includes the latter river.** This nomenclature is clearly based on the ancient geographic sources.

འདོ་ཧྥན་སྐྱོད་པ་ན། འདི་འ་ན་ཕ་ཞིན་འགའ་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁ་འིན་ཅོག་ཞུ་ན། ཁོང་འིས་སིནྡྷུའི་སྐོར་ལ་མོལ་ཁན་པོ་རྒྱ་ནག་འི་ཤིག་ཅེའང་"ལམ་ལྡེར་ལྡེར"་ཡང་ན་"ཕུར་ཁན་འི་ཨི་སྐ"་ཟེར་ཁན་འི་ཕྱེ་ར་ཅོགས་ཤིན་ཅོག། འདོ་འབོ་ལོར་ཡང་ན་འགིལ་འགིད་ན་ཕ་ལ་ཡོང་ཁན་འི་ཕྲངས་པོ་རྒྱུད་འེ་ལམ་འི་སྐོར་ལ་འབྲི་སེ་ཤིན་ཁའིན་ཅོག། འདི་ལམ་པོ་ཀད་པ་མཱ་ཐོན་པེ་ཀ་ཅོ་སེ་ཤིན་པ་ན། ཡང་འབྲུག་འི་བར་ལ་ཨི་སྐ་ནང་རྫུང་མ་མང་པོ་ཡོད་པ་ན། མཱ་ཀགས་པོ་ཡོད་འེ་ཤིན་ཅོག། ཚང་མས་ལོ།།

So where did Faxian actually come along? The description of the Indus passage matches well with what is known from Chinese sources as the so-called "Hanging Passages" or "Flying Ladders". These most difficult passages have been commonly associated with a passage along the "Upper Indus", that is, somewhere below the country of Bolor/ Gilgit.

སིནྡྷུ་རྒྱུད་འེ་ལམ་པོ་ཕྲངས་པོ་བ་སང་འབར་འབར་ལ་མི་ཏར་༣༠༠༠འིས་ཡང་ན་ཕིཊ་སྟོང་རྩའིས་ལྟག་འ་ཡོད་ཁའིན་ཅོག། ཡང་ཞིག་འི་རྒྱ་ནག་འི་འཛལ་མི་སུང་ཡུན་ཞུ་ཁན་པོ་ཆི་ལོ་༥༡༩འི་ལོ་འེའང་སིནྡྷུ་རྒྱུད་འེ་ཐུར་ལ་སྐྱོད་ཁའིན་ཅོག། ཁོང་འིས་འདི་ལམ་པེ་སྐོར་ལ་འདི་ཅོགས་འབྲི་སེ་མོལ་ཁ་འིན་ཅོག:

It seems that the original path reached a height of about 3,000m or 10,000ft above the river. Another Chinese pilgrim, Sungyun, who travelled down the Indus at the end of the year 519, describes the passage as follows:

ཡུལ་པོ་ལུ་ལའི་ན་ (བོ་ལོར་ཡང་ན་འགིལ་འགིད་ན་) ཨུ་ཆང་ཚོག་པ་མི་དྲུན་འིས་ཟམ་པེ་ཕིར་ལྕུག་ཐག་ཀོལ་འེད་ཙོག་ལོ།། འདི་ལྕུགས་ཐག་དྲུན་འབྲག་འི་བར་ལ་ཏག་སེ་ཨིན་ཙོག། འབྲག་ཟངས་འགོམ་ཅས་འི་ཕིར།། ཐུར་ལ་ལྟ་ཅ་ན་སེ་ཐིལ་ཐོང་ཙ་མེན་ཙོག་ལོ།། འཇེད་ན། ཐམ་ཅས་པོ་ཅིའང་མེད་པ་ན། ལུས་པོ་ཅབ་ཐིལ་འ་ཕྱིན་༡༠༠༠༠འིས་ཕང་སེ་ཨིན་ཙོག་ལོ།། འདི་ཕིར་ལྕུངས་པོ་འཛིན་ཏེ་ཡོད་ན། སྲུའང་ཆ་ཅེ་རྣམ་པ་ཡོང་ཙ་མེན་ཙོག་ལོ།།

From the country of Po-lu-lai (Bolor [, i.e. Gilgit]) to the country of U-chang (Udyana) they use iron chains for bridges. These are suspended in the air for the purpose of crossing (over the mountain chasms). On looking downwards no bottom can be perceived; there is nothing on the side to grasp at in case of a slip, but in a moment the body is hurled down 10,000 fathoms [?? most probably rather cubits or feet]. On this account travellers will not cross over in case of high winds (Beal 1884: xciii).

ཧྱུཨེན་ཙང་ཆི་ལོ་༦༣༠འི་ལོའི་འང་སིནྡྷུ་རྒྱུད་འི་འགེན་ལ་སྐྱོད་ཁའིན་ཅོག།། ཁོང་འིས་འདི་ཅོགས་བྲི་སེ་མོལ་ཁའིན་ཅོག:

> སྨུང་ཀི་ཨ་ལི་ན་ཅང་ནུབ་ཆོགས་ལ་ལྟ་སེ་སོང་སེ། ལུང་བེག་འགོམ་སེ། ང་ཅ་སིནྡྷུ་ཕྱངས་པོའ་ལྷེབ།། ལམ་ཅག་རོང་རོང་ནང་ཟེར་པོ་ཨིན་ཅོག། ཡང་ལུང་བ་ཅག་སྨུན་དིག་ཨིན་ཅོག།། འབར་འབར་ལ་ང་ཅ་ཐག་པ་ནང་འགོམ་རྒོས་པིན། འབར་འབར་ལ་འབྲུག་འི་འབར་ལ་ཏག་ཁན་འི་ལྕགས་ཐག་འི་ཕར་འིས།། འཏྱལ་ཟམ་ནང་ཕུར་ཁན་འི་ཟམ་པ་ནམ་ཁ་ཅོགས་ལ་ཏག་སེ་ཨིན་ཅོག།། ཡང་ཤིང་འི་ཪྀ་སྐྱ་སེ་ཀ་ཙུག་སེ་ཨིན་ཅོག། ཀད་པ་ཟར་པོའ་འཛེག་ཅས་འི་ཡིའ།། འདོ་ཅོགས་ལ་སོང་སེ། རྒྱ་ནག་འི་ལི་༡༠༠༠ཙམ་སོང་སེ་རྟེང་ན། ང་ཅ་ཏ་ལི་ལ་ཟེར་ཁན་པེ་ལུང་བའ་ལྷེབ།། འདེ་ལུང་བའ་སྔོན་མེ་དུས་ལ་ ཨུ་ཆང་ན་ཟེར་ཁན་འི་ཡུལ་འི་རྒྱལ་ས་ཡོད་ཁའིན་ཅོག།། …

Xuanzang, who, in ca. 630, went up the Indus in the opposite direction, describes it similarly:

> Going north-west from the town of Mung-kia-li [Muṅgali], crossing a mountain and passing through a valley, we reascend the Sin-tu river. The roads are craggy and steep; the mountains and the valleys are dark and gloomy. Sometimes we have to cross by ropes, sometimes by iron chains streched (across the gorges). There are foot-bridges (or covered ways) suspended in the air, and flying bridges across the chasms, with wooden steps let into the ground for climbing the steep embankments. Going thus 1000 li or so [ca. 350 km], we reach the river valley of Ta-li-lo, where stood once the capital of U-chang-na. …

འདི་ཉིད་ན་ཤར་ཚོགས་ལ་ལྷ་སེ་སོང་སེ། ཀད་པ་མང་པོའ་ཛོག་སེ། ལུང་བ་མང་པོ་རྒྱབ་སེ། ང་ཅ་སིནྡྷུ་ཕྲངས་པོ་རྒྱུད་འེ་གིན་ལ་སོང་ཡིན།། འདེའ་ན་ཕྱུར་ཁན་འི་ཟམ་པེ་ཀ་ཡང་ཤིང་འི་འཛུལ་སེ་ཀ་འབྲུག་ཟངས་རྡུན་རྒྱབ་སེ། ལི་༥༠༠ཙམ་སོང་སེ་ནུ། ཡུལ་པོ་ལུ་ལོའ་ ༼ཡང་ན་འབོ་ལོར་ཡང་ན་འགིལ་འགིད་ལ་༽ ལྷེབ།།

Going east from this, after climbing precipices and crossing valleys, we go up the course of the Sin-tu river; and then, by the help of flying bridges and footways made of wood across the chasms and precipices, after going 500 li or so [ca. 175 km], we arrive at the country of Po-lu-lo (Bolor) (Beal 1884 I: 133, 134).

སྟོད་སིནྡྷུ་ཟེར་ཁན་པེ་ཕྲངས་པོ་རྒྱུད་འེ་ལམ་པོ་རོང་དོའི་རོང་བ་སང་མང་བ་རིག་ཐག་རིང་ཨིན་ཚོག།

The route along the “Upper Indus” is thus quite longer than the Rongdu gorge.

ཕ་ཤྱེན་འི་སྐྱོད་ས་ཚང་མ་ཏན་ཏན་མ་ཤེས་ནང། ཕ་ཤྱེན་འགིལ་འགིད་འི་ཙངས་པོ་ནང་སིནྡྷུ་ཙངས་པེ་འཛོམ་ས་ན་ཕ་ལ་སིནྡྷུའི་ཙངས་པེ་རོང་འཐུར་ལ་སྐྱོད་འེ་ཡིན་ཁན་པོ་འཇིག་ཟམ་ཏན་ཏན་ཡིན་ཙོག།། ཙངས་པོ་ཉིས་ཀེ་འཛོམ་ས་ཚག་པ་ཁོང་ཡང་འདང་འདེ་རིང་འི་ཀ་ར་ཀོ་རམ་ཧེ་ཝེ་ཙོགས་ལ་རྟུན་ཟེ་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཞིད་ཅེན་ཙོག། ཡང་འདོ་བ་སང་ནུབ་ཚོགས་ལ་ཡོད་ཁན་འི་ལུང་བ་འང་ན་སྐྱོད་ཞིད་ཙ་ཡིན་ཙོག།། འདེ་འ་ན་ཁོང་འགིལ་འགིད་འི་ཙངས་པོ་རྒྱུད་འེ་འགིལ་འགིད་འི་ཙངས་པོ་ནང་སིནྡྷུ་ཙངས་པེ་འཛོམ་ས་ཚག་པ་སྐྱོད་ཞིད་ཙ་ཡིན་ཙོག།། ཡང་ན་འགིལ་འགིད་ན་ཕ་ལ་ཙིའི་བར་ལ་ཉེ་ལམ་འ་སྐྱོད་ཞིད་ཅེན་ཙོག།། འདེ་ཉེ་ལམ་པེ་ཕིའ་སབ་བཏ་གོ་པའ་ཟིགས་འང!

While it is not possible to trace the exact route along the Indus, it seems to be quite clear that Faxian came down the Indus river at some point below its confluence with the Gilgit river. He could have come down from the Pamirs via Hunza, corresponding to the Karakoram Highway, or a valley further west, and might have followed the Gilgit river until its confluence with the Indus. He might also have taken a shortcut from Gilgit to Chilas on the Indus river, as indicated by Map 5.

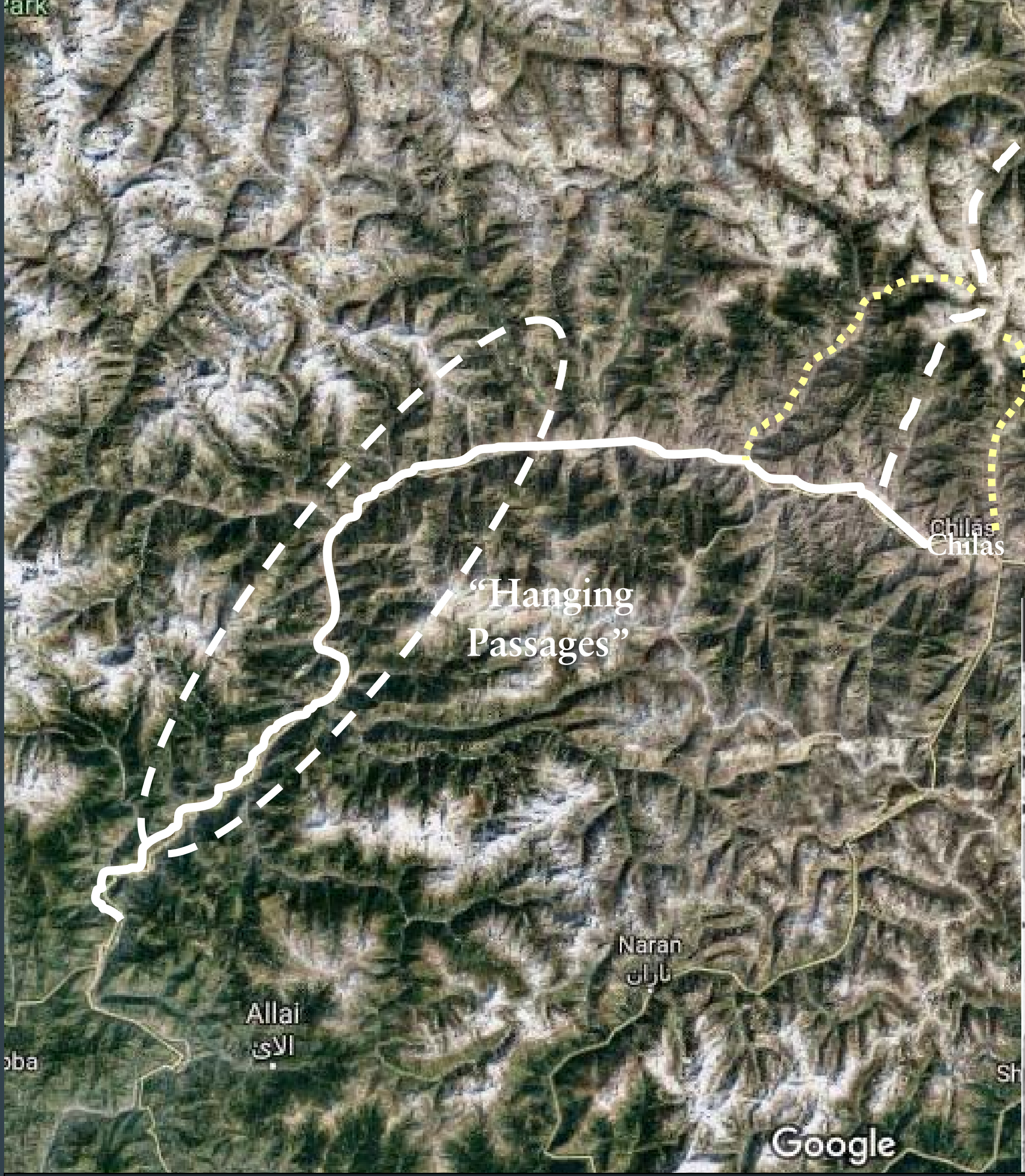

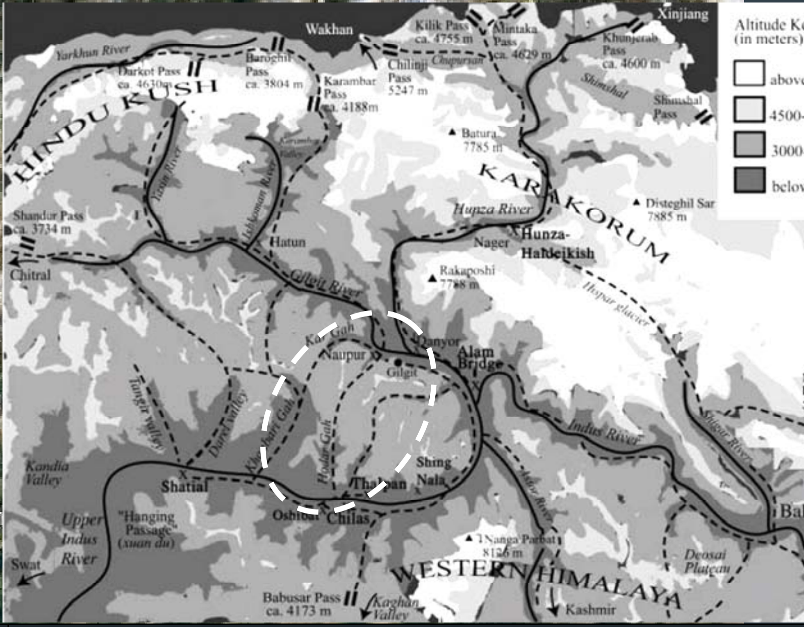

Map 4 "Upper Indus Valley" with the "Hanging Passages" as described by Stein, and the short cuts (see insert)

Map 5 Road networks and short cuts along the "Upper Indus Valley" (Neelis 2006)

Map 6 Cutout of Beal's (1869) map. White arrows: Faxian's route, red arrows: Xuanzang's route. Broken lines indicate possible alternative routes.

Map 7 Cutout of a Chinese-Russian map, showing the position of Tashkurghan 'in the middle of' the mountains. hite arrows: Faxian's route, red arrows: Xuanzang's route. Broken lines indicate possible alternative routes.

ང་སམ་བ་ཧྲེན་བ་ཡིན་ན། འདིའ་ན་ཕ་ཤྱེན་པ་མིར་རི་རྒྱུད་ལ་ཞུག་སེ་སྐྱོད་ཁན་པོ་ཡང་ཧྱུཨེན་ཙང་པ་མིར་རི་རྒྱུད་ན་འཕིང་སེ་སྐྱོད་ཁན་པོ་འཛིག་ཟམ་ཐུན་འེ་ཡིན་ཚོག། འདོ་ཡམ་མཚན་མེན་ཚོག། ཅི་བ་ཞུ་ན། ཁོང་ཉིས་ཀ་འཐེས་པ། འཛལ་མི། ཡང་རྫོང་ཁན་མང་པོ་འཛུལ་ཁན་འི་ལམ་པོའ་སྐྱོད་ཁའིན་ཚོག། ཡང་ཁོང་ཉིས་ཀ་ནང་པེ་ཆོས་ལ་ཐུགས་འདོད་ཞིན་ཏེ་ཡོད་པ་ན། ཁོང་ཉིས་ཀ་ཚོགས་ལ་ནང་པེ་ཆོས་འི་ཕིོའ་ནད་ཅན་འི་ཡུལ་འ་སྐྱོད་ཁའིན་ཚོག།

If my guess is correct, Faxian's route into the Pamirs would in many ways correspond to Xuanzang's route out of the Pamirs on his way back. This is certainly not very surprising. One can assume that both travellers followed common trade routes, and given their common interest in centres of Buddist learning, it is also not surprising that they visited the same kingdoms or towns.

ཁོང་ཉིས་ཀ་སྐྱོད་ཁན་འི་ལམ་གང་པོ་ཅིག་ཅིག་མེད་ན་འང་། ཡང་ཡུལ་ཁ་ཅིག་འགར་ཡིན་ཁན་པོ་སུ་འང་ཏན་ཏན་མ་ཤེས་ན་འང་། ཕ་ཤྱེན་ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་མ་སྐྱོད་ཁན་པོ་འཛིག་ཟམ་ཏན་ཏན་ཡིན་ཚོག། ཕ་ཤྱེན་འིས་དུག་ཅན་འི་འབྲུག་འི་སྐོར་ལ་མོལ་ཁན་པོ་ལ་དྭགས་ནང་འབལ་ཏི་ཡུལ་ནང་མ་ཐུན་པ། ཧྱུཨེན་ཙང་འིས་པ་མིར་རི་རྒྱུད་འི་ཀྱིལ་འ་འབྲུག་འི་ཚོ་ཡོད་ཁན་འི་སྐྱང་ཁན་པོ་ནང་རྒྱལ་བ་ཐུན་འེ་ཡིན་ཚོག།

Even if some of the places cannot be identified exactly, and even if the two routes would not match exactly, it is, nevertheless, quite evident that Faxian did not come through Ladakh and Baltistan. The mentioning of the poisonous dragons does not suit Ladakh or Baltistan, but rather corresponds to the dragon lake mentioned by Xuanzang.

ང་ཡང་སེམས་འ་རག། ཀ་ནིང་ཧེམ་འིས་ཕ་ཤྱེན་ལ་དྭགས་འི་ཕ་རིས་སྐྱོད་ཁན་པོ་ནང་མི་ཐུན་ཅས་འི་ཕྱི་ར་དྲུན་འ་མ་ལྟ་འ། ཁོང་འི་སེམས་བ་ནང་ཐུན་ཅས་འི་ཕྱི་ར་ཁོ་རང་རྣམ་ཁའིན་ཙོག། ཁོའ་ནད་ཙོགས་འི་ནོར་ཚུལ་ཡོག་ཁའིན་ཙོག།

I would further think that Cunningham was rather selective in citing what could have fit to his hypothesis that Faxian came through Ladakh.

འདོ་ཚང་མ་སྐྱོད་པ་ན། ཉེ་རང་ཅིག་ཆ་ན་སེམས་འེད་སོག། འདུག་ས་ཤད་ཁན་པོས་ཕ་ཤྱེན་འགའ་ཕར་འིས་སྐྱོད་ཁན་པེ་སྐོར་ལ་ཐེ་ཚོམས་མ་ལུས་ཤུག་སེ། ཧན་ཧན་འབའ་སེ་ཤད་པ་ན། འདུག་ས་ན་ཕ་ལ་འདི་སྐོར་ལ་མ་ན་ཕུད་ཅད་གྲོས་ཤ་མེན་སེམས་ཨེད་སོག།། ཨིན་ནང་འདི་སླ་འགལ་ཧེ་ཨིན་ཙོག།། རྗིང་མེ་དུས་ལ་ཡང་ཕྱི་ར་སོ་མ་འབིང་ན། ཡང་ང་ཕ་ཤྱེན་འདི་རུ་ལྟེབ་ཐེར་ཁན་འི་རྗོའ་འབྲི་ཁན་པོ་ལ་དྭགས་ལ་འབིང་ན། འདེའ་ན་ཅི? འདོ་དྲུན་མི་ཐོབ་འོག་ཐེར་བ་ཉན་ན་འདད། ངེ་ཕྱི་ར་ཕྱོའ་རང་འི་སེམས་བ་ཅང་མ་ཏང་བ་ཞར་བ་ཙོགས་སྟུན་བ་འཛད་མི་གྲོས།། འདོ་ཙོགས་འཛད་ན། ཤེས་རིག་ནང་རྒྱལ་རབས་འི་རྟག་ཅད་འི་འཛད་ལུགས་མ་ན་མེན་ཙོག།

Now you might think that the present speaker has settled the question once and for all, and you might be tempted to think that henceforth no further inquiry is needed. This, however, would be utterly wrong. What if in the future contra-diciting evidence shows up, e.g., a graffity saying something stupid like "Faxiang was here"? Even if though it is rather unlikely that something like this shows up, you cannot just blindly follow what I have said. This is certainly not the way, one does academic or more particularly historical research.

སངས་རྒྱས་འིས་མི་དྭན་ལ་དི་ཤད་ཁན་དྭན་ལ་རང་འི་སམ་བ་མ་ཏང་བ། སྟུན་བ་འཛོད་མི་གྲོས། མོལ་འེ་སྲུང་ཁའིན་ཙོག།། ཁོང་བ་སང་སླ་ཕལ་བེ་མི། ཀ་ག་ཀ་ནིང་ཧེམ་ཡིན་ནའང། ལྷོསབ་ཁན་པོ་ཡིན་ནའང། ཡང་འདུགས་ཤད་ཁན་པོ་ཡིན་ནའང། འདོ་དྭན་འི་ཤད་ཁན་པོ་རང་འི་སམ་བ་མ་ཏང་བ། མ་ན་སྟུན་བ་འཛོད་མི་གྲོས།། ཅི་ཡོད་ནའང། ཡང་ཡང་རྟད་ཅད་ཅས་འི་ཕིར་དུས་ཕིང་བ་ཉན་གྲོས།། རང་འི་ལྷད་པ་རྒྱལ་བ་འབའ་སེ་ཀོལ་བ་མེན་འེ་ཕྱེ་ར་སོ་མ་ཞིག་ཐོབ་ཅ་མེན།། འཇུ་འཇུ། ཅི་ཅི་སིལ་འ་འཛོད་ནའང། ཉེ་རང་འི་ལྷད་པ་རྒྱལ་བ་འབའ་སེ་ཀོལ་བ་འཛོད་འང!

It is known that Buddha admonished his adherents not to follow his teachings blindly, but to judge them by their own intelligent logical reasoning and follow them only if they came to the conclusion that his words were true. How much more should any statement from ordinary human beings, be it Mister Cunning-ham, a university professor, or the present speaker, undergo logical scrutinity, again and again, and any time! Only if you use your own brain carefully, can you find something new, which everybody else coming before you might have overlooked or misjudged. Whatever you study, please make intelligent use of your own brain!

ཉེ་རང་ཚང་མ་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ།།

Thank you all for your patience and *thugrjeche* and *juley*!